

Initiatief Raadsvoorstel

Onderwerp: Initiatief- raadsvoorstel Regionaal Rekenkameronderzoek IJmond

Datum RK vergadering	November 2025	Ambtenaar	W. Hoppenbrouwer Secretaris Rekenkamer
Zaaknummer		Telefoon	
Portefeuillehouder(s)	J. Verwoort	E-mailadres	Whoppenbrouwer@velsen.nl

Voorgesteld raadsbesluit

De volgende aanbevelingen uit het Regionaal Rekenkamerrapport Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) over te nemen en het college opdracht te geven uitvoering te geven aan de volgende aanbevelingen uit de bestuurlijke nota "Klaar voor de toekomst?"

Op weg naar een robuuste Omgevingsdienst IJmond". In het bijzonder hoofdstuk drie pagina's 26-29:

1. Breng in de sturing op de ODIJ de rollen van opdrachtgever en eigenaar beter in balans;
2. Ontwikkel in samenspraak tussen de ODIJ-organisatie en deelnemers een inwerkprogramma voor nieuwe raadsleden;
3. Kom tot een betere benutting van het instrumentarium voor de volksvertegenwoordiging.

Samenvatting

Zowel het landelijk rapport van de Commissie Aartsen¹ als de behoefte van o.a. de gemeenteraad van Velsen om meer zicht te krijgen op de robuustheid en (kosten)effectiviteit van de ODIJ is voor Rekenkamer Velsen aanleiding geweest aan te sluiten bij het initiatief van de Rekenkamer van Heemskerk. Uiteindelijk onderzochten acht gemeentelijke rekenkamers en de Randstedelijke Rekenkamer (Provincie Noord-Holland) twee centrale vragen.

1. Worden in de huidige aanpak, om de robuustheid van de ODIJ op de (middel)lange termijn op het gewenste niveau te krijgen, de juiste bouwstenen gebruikt om vertrouwen te mogen hebben in het resultaat? Zo niet, wat ontbreekt?
2. Hoe is de sturing, inclusief de informatievoorziening, tussen de betrokken bestuursorganen en de ODIJ vormgegeven en uitgevoerd, in welke mate heeft dat bijgedragen aan het huidige tekort

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/04/rapport-om-de-leefomgeving-omgevingsdiensten-als-gangmaker-voor-het-bestuur>

aan robuustheid van de ODIJ en op welke wijze kunnen de bestuursorganen op een effectieve manier de ODIJ aansturen en bijdragen aan het versterken van diens robuustheid?

Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoeksbureau Twynstra Gudde.

Conclusie op centrale vraag 1

De conclusie op de eerste centrale vraag is: De bouwstenen in het ontwikkeltraject voor een robuuste en toekomstbestendige OD IJmond zijn de herijking van de gemeenschappelijke regeling en governance, herijking van de financieringsstructuur en verkenning van toekomstscenario's. Uit het onderzoek blijkt dat deze bouwstenen worden gebruikt. Naar oordeel van de rekenkamers gebeurt dit overwegend op een goede wijze. De belangrijkste uitzondering daarop is het omzetcriterium (KPI 1). Daaraan zal op 1 april 2026 niet worden voldaan. De ODIJ legt dat goed onderbouwd aan de deelnemers uit. Zie bijv. paragraaf 4.12 (nota van bevindingen)

Conclusies op centrale vraag 2

- De afspraken over de informatievoorziening worden in de praktijk nageleefd, maar de kwaliteit ervan schiet tekort. Documenten worden tijdig opgeleverd en de raden en Staten worden tijdig in positie gebracht om zienswijzen in te dienen. De informatievoorziening aan de raden en Staten is echter kwalitatief (nog) niet op orde. De informatievoorziening zorgt voor een periodieke overdaad aan informatie en is onvoldoende toegankelijk en vaak technisch van aard. Dat maakt het beperkt mogelijk om goed te monitoren en/of (bij) te sturen op de opdracht en de bijdragen van de ODIJ aan de vastgestelde ambities en doelen. Hierbij speelt ook dat het vooral in de raden en Staten ontbreekt aan een gedeeld beeld van de gewenste kwaliteit van de informatievoorziening.
- Deelnemers hebben in de afgelopen jaren in gezamenlijkheid te beperkt gestuurd op de continuïteit van de ODIJ. Bestuurlijk eigenaarschap en opdrachtgeverschap worden in de meeste gevallen niet expliciet onderscheiden. Van alle deelnemers heeft alleen de provincie beide rollen ambtelijk en bestuurlijk gescheiden. Tot de start van het ontwikkeltraject in april 2024 lijkt bij de sturing op de ODIJ het opdrachtgeversbelang geprevaleerd te hebben boven het eigenaarsbelang. Vanwege tevredenheid over de nabijheid van de ODIJ en de uitvoering van de afzonderlijke opdrachten is er door deelnemers meer individueel dan als collectief gestuurd en is minder aandacht geweest voor de continuïteit van de dienst.
- Met het huidige ontwikkeltraject rondom de robuustheid en toekomstbestendigheid wordt er binnen het AB meer vanuit collectief eigenaarschap gestuurd op noodzakelijke verbeterpunten binnen de ODIJ. Toch zijn er spanningen tussen de opdrachtgevers- en opdrachtnemersrol, met name op de benodigde inbreng van taken om aan het omzetcriterium (KPI 1) te kunnen voldoen. Ook voelen raden en Staten zich (nog) niet voldoende betrokken bij de sturing op de toekomst van de ODIJ.

Opvolging van de 3 – in het raadsbesluit – genoemde aanbevelingen moeten zorg dragen dat de ODIJ een helder, integraal ontwikkelplan met prioriteiten, mijlpalen en risico's maakt; Daarnaast verbetervoorstellen doet voor verbetering van de interne informatievoorziening en monitoring. Gemeenten en provincie worden uitgedaagd om gezamenlijke sturingsprincipes af te spreken en te zorgen voor eenduidige informatievragen en een gezamenlijke opdracht aan ODIJ en daarbij de rollen van opdracht en eigenaar beiden goed in te vullen.

Beoogd doel en effect van het besluit

De resultaten van het onderzoek geeft helder weer op welke wijze w.o. de gemeente Velsen kan bijdragen aan het versterken van de robuustheid van de ODIJ. Tevens geeft het inzicht hoe de informatiestromen en het gebruik van sturingsinstrumenten in de toekomst kunnen worden aangewend voor effectievere aansturing van ODIJ

Argumenten

Het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is de afgelopen jaren meermaals (landelijk) onderwerp van kritische onderzoeken, evaluaties en rapporten geweest. Een belangrijk moment was het onderzoek van de commissie -Van Aartsen die in maart 2021 haar rapport 'Om leefomgeving, Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur' presenteerde. De commissie constateerde dat VTH-stelsel onvoldoende functioneerde door versnippering, gebrek aan onafhankelijkheid en onvoldoende middelen. Deze constatering werd aangevuld met de (lokale) behoefte van o.a. de gemeenteraad van Velsen om meer zicht te krijgen op de robuustheid en (kosten)effectiviteit van de ODIJ

Het is van belang dat de aanbevelingen uit het onderzoek worden opgevolgd om er voor te zorgen dat de ODIJ (of toekomstige Omgevingsdienst van Velsen) toekomstbestendig wordt en blijft. Daarom neemt de raad met dit besluit de aanbevelingen niet alleen over, maar geeft ook opdracht voor de uitwerking van de aanbevelingen.

In de bestuurlijke reactie geeft het college aan zich te herkennen in de hoofdconclusies en aanbeveling van de samenwerkende Rekenkamers. Ook ziet het college dat er op enkele onderdelen al stappen gezet zijn. Zo heeft het college gezamenlijk met ODIJ de gemeenteraad in september 2025 geïnformeerd via een beeldvormende sessie over het lopende proces m.b.t. een Toekomstbestendig ODIJ. Daarnaast kreeg de gemeenteraad in dezelfde maand tijdens een adviserende sessie de gelegenheid richtinggevende input mee te geven aan het college en ODIJ over dit proces. De komende periode houdt het college de gemeenteraad structureel op de hoogte over het lopende proces. Daarnaast wordt de gemeenteraad onder andere in begin 2026 om richting gevraagd door middel van een zienswijze op de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling en herziening van de financieringsstructuur.

Risico's

Te weinig sturing op de ODIJ organisatie en grip op de bij hen belegde taken kent een aantal risico's:

- Door het niet voldoen aan de landelijke robuustheidsvereisten loopt ODIJ de kans dat er door het Rijk wordt ingegrepen. Dat leidt tot ongewenste bestuurlijke druk en minder controle bij de gemeente over toekomstige inrichting van de omgevingsdienst voor de gemeente Velsen
- Juridische kwetsbaarheid bij vergunningverlening en handhaving als er achterstanden zijn waar geen zicht op is en er calamiteiten plaats vinden.
- Onduidelijkheid en daarmee onzekerheid in de benodigde financiële middelen van de ODIJ en kans op verzoeken voor extra budget.

Programma

Economie en duurzaamheid

Kader

Omgevingswet
Wet gemeenschappelijke Regeling

Participatie en inspraak

Tijdens het onderzoek zijn diverse ambtenaren en portefeuillehouders geïnterviewd. Als onderdeel van het onderzoek heeft er een groepsgesprek met raadsleden plaatsgevonden. Daarnaast heeft er, conform de verordening op de rekenkamer, ambtelijk en bestuurlijk wederhoor plaatsgevonden op het concepteindrapport. Lid van de rekenkamer heeft deelgenomen aan de begeleidingscommissie ODIJ. De bestuurlijk wederhoor is opgenomen in het onderzoeksrapport.

Financiële consequenties

De financiële consequenties worden bij de reguliere P&C stukken betrokken

Uitvoering van besluit

De raad geeft het college de opdracht om actief te informeren over de voortgang

Bijlagen² - onderdeel uitmakend van het besluit

- Rapport ODIJ-deelnemers in beeld
- Nota van bevindingen
- Brief Bestuurlijke reactie Velsen op Rekenkameronderzoek m.b.t. ODIJ dd. 2 december 2025

Bijlagen - bijgevoegd als achtergrondinformatie

Rekenkamer van Velsen,

² Alle bijlagen zijn centraal te vinden op <https://www.randstedelijke-rekenkamer.nl/onderzoeken/afgeronde-onderzoeken/aansturing-en-robustheid-omgevingsdienst-ijmond>

GEMEENTE VELSEN

De secretaris Rekenkamer,

De voorzitter rekenkamer,

W.L.P. Hoppenbrouwer

J.E. van der Boon

